

Eşek tatlı bir hayvandır, ama tepebilir.

Eşek tatlı bir hayvandır, ama tepebilir!

Umut Toprak

Eşek aslında çok tatlı bir hayvandır.

Ancak malum, tarih boyunca yük taşımak için kullanılmıştır.

Gündelik hayatta “eşek” kelimesi biraz hakaretvari çağrışımlar yapsa da, aslında mesele eşek ya da eşeklik değildir.

Mesele, iyiliğin herkes tarafından taşınabilir bir “yük” olmamasıdır!

“Adam etmek” diye adlandırdığımız şey, çoğu zaman erdem gibi anlatılır.

Elinden tutmak, yol göstermek, arkasını kollamak, eksiklerini tamamlamak, hatalarını örtmek...

Dışarıdan bakınca iyilik gibi durur.

Oysa içeride sessiz bir şey birikir: **borç duygusu.**

Ve herkes borçlu hissetmeye tahammül edemez.

Birine el uzattığında yalnızca yardım etmezsin.

Aynı zamanda onun geçmişine, eksikliğine ve borç duygusuna da dokunursun.

Bazıları bunu minnetle taşır.

Bazıları utançla.

Utanç uzun süre içeride kalmaz.

Bir gün yön değiştirir, refleks olur.

Birini ayağa kaldırdığında, sen onun geçmişinin tanığı olursun.

O geçmişi geride bırakmak isteyen biri için bu ciddi bir sorundur.

Çünkü sen oldukça, “eskiden nasıldım” sorusu da odadadır.

Yeni kurulan kimlik, eski hâlini hatırlatan her şeyle çatışır.

Bu yüzden ilk tekme çoğu zaman en yakına gelir.

Bu bir tesadüf değildir.

Bir de güç meselesi vardır.

Dün senden öğrenen, bugün senden kurtulmak ister.

Çünkü bağımsızlık her zaman olgunlukla ilan edilmez.

Bazen kopuşla, bazen inkârla, bazen de saldırıyla ilan edilir.

Kendi başına ayakta durduğunu kanıtlamanın en kestirme yolu,

bir zamanlar yaslandığın direği devirmektir.

Yakınlık işi hızlandırır.

Uzak biri düşman olabilir ama seni yaralayamaz.

Yakın olan nereden vuracağını bilir.

Sabrını, affını, sınırlarını ezbere bilir.

Bu yüzden darbe isabetlidir

ve genellikle “hiç beklemediğin yerden” gelir.

Asıl rahatsız eden nokta şudur:
Bu her zaman bilinçsiz bir nankörlük değildir.
Çoğu zaman bilinçli bir kendini temize çekme operasyonudur.

Yardıma kabul eder.
Gücü devşirir.
Sonra o yardımı değersizleştirerek kendini aklar.

Burada mesele sadece karakter değildir; **konumdur**.
Çünkü teşekkür etmek, bazı insanlar için nezaket değil, aşağılanmadır.
“Teşekkür ederim” demek, onların zihninde
“bir zamanlar eksiktim” anlamına gelir.
Bunu taşıyamazlar.

Bu yüzden önce teşekkür etmezler.
Sonra yardımı küçültürler.
En sonunda da seni sorun ilan ederler.

Ve evet, akademide de böyle.
Hatta bu durum akademide daha rafine, daha steril, daha kibar görünür.

Akademide yardım masum bir iyilik değildir.
Çoğu zaman **sembolik güçtür**.

Birine referans olursun.
Projeye yazarsın.
Makaleye alırsın.
Laboratuvar açarsın.
Sahne verirsin.

Bunlar sadece iyilik değildir;
meşruiyet transferidir.

Sağlıklı biri bunu şöyle yaşar:
“Biri bana alan açtı, ben de bunu hak edecek üretimi yapayım.”

Kırılğan egolu akademisyen ise şöyle yaşar:
“Benim değerim bana verilmiş gibi duruyor.”

Ve bu duygu akademide zehirdir.

Çünkü akademide teşekkür etmek çoğu zaman nezaket değil, zayıflık sanılır.
Teşekkür etmek, “Ben tek başıma yeterli değildim” demektir.
Akademide bu cümle sevilmez.

Sonuç tanındıktır:
Acknowledgment silinir.
Katkı minimize edilir.
“Zaten bu fikir bende vardı” denir.
“Ben bağımsız yürüdüm” anlatısı kurulur.

Bu rastlantı değildir.

Bu bilinçli bir stratejidir.

Çünkü akademide bağımsızlık miti çok kıymetlidir.

Bu kişiler için gücü devşirip yardımı değersizleştirme akademik dünyalarında neredeyse normdur.

Sahne çok tanıdıktır:

Seni kullanarak CV doldurur.

Senin network'ünle görünür olur,

sonra seni aradan çıkarıp network'ündekine proje teklif eder.

Yani senin isminle kapı açar.

Ardından seni "eski kuşak", "engel", "aşılması gereken figür" ilan eder.

Bu bireysel bir sorun değildir;

hatta bazen de **kurumsal olarak ödüllendirilen bir davranıştır.**

Akademide ilk tekme de genelde "**bilimsel**" görünür.

Kimse sana doğrudan vurmaz.

Review'de adını anmaz.

Toplantıda seni yok sayar.

Fikri senden alıp kendisine atfeder.

"Biz de aynısını yapıyoruz" der. Uzmanlık alanını "bir teknik sadece" diyerek küçültür.

Bazen de "**Bu yaklaşım artık güncel değil**" diyerek seni bayatlatır.

Bunlar akademik tekmelerdir.

Ve hepsi çok medeni görünür.

Peki çözüm ne?

Çözüm onların değişmesi değil, **senin pozisyonundur!**

Adam etmeyi bırak.

Çünkü kimse "adam edilmez".

Adam etmeye çalıştığınız anda ilişki bozulur.

Dolayısıyla yardımı bir "sınavdan" geçirmek gerekir.

Sınavı geçene yardım edilir.

Bu bir insanlık sınavıdır!

Herkes yardımı hak etmez;

daha da önemlisi herkes yardımı taşıyamaz.

Teşekkür edemeyen, hatasını inkâr eden,

borç duygusunu saldırıya çeviren insana yardım edilmez.

Diğer taraftan yardım küçük, sınırlı ve geri çekilebilir olmalıdır.

Toplu iyilik, zayıf karakterde ahlaki panik yaratır.

İlk küçümseme ciddiye alınmalıdır.

Çünkü büyük tekme, küçük sinyallerden önce gelir.

Şunlar alarmdır:
“Yaptığını küçümseme”,
“Zaten ben halletmişim” cümleleri,
hafif alay,
minneti yok sayma...

Ve en önemlisi,
teşekkürü aşağılanma sanan insanla mesafe kurulur;
ilişki kurulmaz.

Bazı insanlar için en büyük iyilik,
onlara hiçbir şey vermemektir.
Onları kurtarmak değil,
kendini korumak ahlaki olandır.

Evet...
Eşek tatlı bir hayvandır.
Ama tepebilir.

Akademide nankörlük kişisel bir kusur değil,
teşekkür etmeyi zayıflık sanan kırılğan egoların
kurumsal ödül sistemleriyle birleşmiş hâlidir.
Bu yüzden akademide iyilik değil, **sınır öğreticidir**.

Ve en net cümle şudur:

**Akademide birisini adam etmeye çalışan,
bir gün kendi emeğini savunmak zorunda kalır.**